

CONSIDERAȚII PRIVIND ROLUL SISTEMULUI DE INFORMAȚII, SUPRAVEGHERE ȘI CERCETARE ÎN OPERAȚIILE DE CONTRAINSURGENȚĂ

CONSIDERATIONS ON THE ROLE OF INTELLIGENCE, SURVEILLANCE AND RECONNAISSANCE SYSTEM IN COUNTERINSURGENCY OPERATIONS

Mr.drd. Adrian IVAN*

Contrainsurgența reprezintă un conflict desfășurat în interiorul unei entități statale care presupune existența unor acțiuni cumulate, din spectrul militar, economic, politic, paramilitar, psihologic și civil care pot fi întreprinse de către o autoritate guvernamentală pentru înfrângerea unei insurgențe.

Scopul ISR, în cadrul operațiilor COIN, este de a produce informații necesare atât pentru descoperirea structurilor insurgente, cât și a elementelor care sprijină insurgența. ISR trebuie să producă informații legate de activități atât fizice, cât și nonfizice, inclusiv comportamente și tare socioculturale, tranzacții financiare, acțiuni în mediul virtual/cyber etc.

Counterinsurgency is a conflict that is conducted within a state entity and its prerequisites consist of cumulative military, economic, political, paramilitary, civil, and psychological actions that can be taken by a government to defeat an insurgency.

The purpose of ISR in COIN operations is to produce information needed to reveal the insurgent structures as well as the elements supporting the insurgency. ISR must produce information about physical and nonphysical activities, including social, cultural behaviors, and financial transactions, actions in the cyber environment etc.

Cuvinte-cheie: insurgență; contrainsurgență; informații; supraveghere; cercetare.

Keywords: insurgency; counterinsurgency; intelligence; surveillance; reconnaissance

În contextul experiențelor recente din Irak și Afganistan, a emergenței Statului Islamic din Irak și Levant și a intervenției Federației Ruse în Ucraina, războiul hibrid, deși nu este un concept nou, a reintrat în atenția gânditorilor militari și a comunității academice. În acest context, unul dintre aspectele intens dezbătute este rolul pe care sistemul de Informații, Supraveghere și Cercetare (*Intelligence, Surveillance, Reconnaissance – ISR*) îl joacă în cadrul unor conflicte de tip hibrid.

Spectrul conflictelor hibride este extrem de larg, însă una dintre principalele provocări pe care actorii statali le înfruntă este desfășurarea operațiilor de contrainsurgență (*CounterInsurgency – COIN*), în speță adresarea unor inamici hibridi

care acționează în cadrul unor mișcări insurgente. Una dintre componentele principale în cadrul operațiilor COIN o reprezintă sistemul ISR.

Analiza rolului sistemului ISR în cadrul COIN trebuie să pornească de la definirea termenilor, însă acest lucru este dificil atât timp cât nu există o abordare unanim acceptată. Existența și întrebuițarea mai multor variante de definiții și a interpretărilor asociate acestora permite diferitelor structuri militare, civile și de securitate să facă recurs la o abordare conformă cu interesele proprii, fapt ce produce confuzie în momentul apariției necesității de coordonare a eforturilor la nivel întrunit.

ISR reprezintă o activitate care sincronizează și integrează planificarea și operarea forțelor, mijloacelor, senzorilor, capabilităților și sistemelor de procesare, exploatare și diseminare în sprijinul direct al operațiilor curente și viitoare¹. Există un

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: andust77@yahoo.com

oarecare nivel de confuzie generat de termenul ISR, în speță de agregarea celor trei concepte – Intelligence/Informații, Surveillance/Supraveghere și Reconnaissance/Cercetare pe același nivel. În realitate, obiectivul ISR sunt informațiile, pe când supravegherea și cercetarea sunt subordonate acestui scop.

De regulă, sistemul ISR este parte a unei operații întrunite fiind centrat pe cerințele prioritare de informații (*Priority intelligence requirements – PIR*) și răspunsul la cerințele critice de informații ale comandantului (*Commander critical intelligence requirements – CCIR*). ISR vizează structurile, procesele și produsele care-i permit comandantului să anticipeze amenințările și să acționeze, în limita constrângerilor impuse de câmpul de luptă, pentru reducerea riscurilor asupra forțele proprii. O gestionare corespunzătoare a capabilităților ISR va îmbunătăți posibilitățile comandantului de a evalua un anumit eveniment și de a planifica operațiile, pentru ca acestea să fie executate cu succes.

Prin intermediul planului ISR, comandantul și statul major realizează în mod continuu planificarea, însărcinarea și utilizarea forțelor și mijloacelor de culegere. Acestea culeg și transmit, în timp util, informații despre câmpul de luptă, precum și alte tipuri de informații, pentru a răspunde CCIR și altor cereri de informații. Atunci când situația o impune, capabilitățile ISR pot fi direcționate pentru a răspunde unor situații speciale, cum ar fi furnizarea de informații în cadrul unor operații de salvare a personalului propriu. ISR sprijină întreg spectrul de operații prin patru sarcini: sincronizarea ISR, integrarea ISR, supraveghere și cercetare².

Supravegherea și cercetarea se referă la observarea sistematică a spațiului (terestru, aerian, maritim și submarin), a persoanelor, a locurilor sau a lucrurilor utilizând instrumente vizuale, fotografice, de ascultare ori alte mijloace. Supravegherea este observarea sistematică pentru a culege datele care sunt disponibile, pe când cercetarea este o misiune planificată cu scopul de a obține anumite date specifice³.

Scopul ISR în cadrul operațiilor COIN este de a produce informații necesare atât pentru descoperirea structurilor insurgente, cât și a elementelor care sprijină insurgența. Există o serie de factori care sunt predominanți în direcționarea ISR în medii specifice COIN, cum ar fi: focalizarea către populația locală, culegerea desfășurată la toate eșaloanele, natura și localizarea insurgențelor⁴.

Operațiile ISR au menirea de a oferi factorilor de decizie informații precise, relevante și în timp util. Acest lucru se realizează prin utilizarea eficientă a capabilităților ISR, capitalizarea caracterului interoperabil al sistemelor ISR existente și accesarea surselor nontradiționale, prin integrarea acestora creându-se sinergie⁵.

Insurgența este un conflict militar și politic de lungă durată, orientat pe slăbirea controlului, a puterii și legitimității unui regim aflat la conducere, coroborat cu creșterea controlului, puterii și legitimității insurgenților. Insurgența presupune folosirea organizată a subversiunii sau a violenței de către o organizație sau mișcare care urmărește să înlăture sau să forțeze schimbarea autorității de guvernare existente⁶.

Contrainsurgența reprezintă un conflict desfășurat în interiorul unei entități statale care presupune existența unor acțiuni cumulate, din spectrul militar, economic, politic, paramilitar, psihologic și civil care pot fi întreprinse de către o autoritate guvernamentală pentru înfrângerea unei insurgențe. COIN utilizează integrat mijloacele militare și civile pentru a obține limitarea insurgenței, concomitent cu adresarea cauzelor sale.

În COIN, spre deosebire de războiul convențional, mijloacele nonmilitare sunt adesea cele mai eficiente, iar forțele militare joacă doar rolul de a asigura un mediu permis pentru acțiunea acestora⁷. De altfel, COIN include toate acele acțiuni militare, paramilitare, politice, economice, psihologice și civice luate de către un guvern pentru a înfrânge o insurgență⁸.

Operațiile COIN includ sprijinul acordat forțelor militare ale națiunii gazdă și programele de asistență de securitate, cum ar fi: vânzările de armament și tehnologie militară sau programele de pregătire și educație în domeniul apărării. Pentru înfrângerea unei insurgențe este vital să se evite crearea de noi luptători insurgenți, concomitent cu descurajarea celor existenți de a mai participa la insurgență. În acest sens, pot fi identificate mai multe linii de efort⁹, astfel:

- asigurarea securității civililor;
- instaurarea controlului civil;
- sprijinirea forțelor de securitate ale națiunii gazdă;
- sprijinirea guvernării;
- restaurarea serviciilor esențiale;

- sprijinirea dezvoltării infrastructurii și economiei locale;
- operațiile de monitorizare a situației informative locale.

O campanie COIN cuprinde un mix de operații ofensive, defensive și de stabilitate executate în cadrul mai multor linii de operații¹⁰. În conformitate cu doctrina NATO, principalele atribute ale COIN sunt:

- întâietatea deciziei politice și un obiectiv politic clar definit;
- este o luptă pentru câștigarea populației, nu împotriva acesteia;
- relevanța legitimității intervenției;
- operații direcționate prin informații;
- unitatea de efort;
- neutralizarea insurgenței și izolarea insurgenților față de rețeaua lor de sprijin;
- pregătirea pentru o campanie de lungă durată;
- este esențială asigurarea securității sub un regim de implementare a legii;
- realizarea transferului responsabilităților, către forțele locale, cât mai curând cu putință;
- identificarea rapidă a lecțiilor învățate și adaptarea la acestea¹¹.

ISR în cadrul COIN include toate disciplinele de informații, toate sursele de informații și toate aspectele asociate procesului de culegere a informațiilor și transformare a acestora în produse de informații care să stabilească contextul, să creeze/îmbunătățească cunoașterea și să asigure fundamentarea deciziilor comandanților. ISR cuprinde întreg ciclul de informații, pornind de la planificare și direcționare, managementul misiunilor și culegerii, trasarea de sarcini, culegerea tehnică și culegerea din surse umane, procesarea, exploatarea, producția și diseminarea. Mai mult, în ceea ce privește OSINT-ul, informațiile din surse deschise, acesta include și sursele nontradiționale de informații politice, socioculturale, comportamentale, economice și altele găsite în sectoarele publice și private.¹²

Influențarea guvernelor și populațiilor străine este o activitate complexă, inerent politică. Rolul forțelor armate în COIN necesită abilitatea de a planifica, a executa și a susține operații integrate interagenții și între organizații multinaționale civile și militare în sprijinul unor guverne și populații străine amenințate de către adversari de

natură neregulată. Cu alte cuvinte, este nevoie de o abordare la nivelul întregului guvern și de o alocare adecvată a resurselor pentru a îndeplini misiunea. Componenta ISR trebuie formulată și dimensionată în conformitate cu această abordare.

Dacă în mod tradițional ISR se concentrează spre localizarea unei activități anticipate, în cadrul contrainsurgenței se focalizează spre descoperirea unei activități necunoscute, care trebuie identificată, caracterizată și exploatată. În cadrul COIN, accentul se pune pe atragerea populației civile, dacă este posibil, chiar înainte de a declanșa agresiunea armată. În acest context, informațiile produse prin intermediul ISR trebuie încadrate în contextul local-istoric, sociocultural, economic, educațional, de mediu etc.¹³

Pentru a adresa amenințările specifice COIN sunt necesare informații provenite atât prin metode și din sursele tradiționale, cât și nontradiționale. Nu există o anumită disciplină de informații sau tip de sursă în care să predomină culegerea, ci, în funcție de specificul local și instrumentele avute la dispoziție este nevoie de o abordare multisursă și multidisciplinară.

În cadrul COIN există o nevoie inerentă de a utiliza anumite capacități ISR împotriva unor „ținte” civile. De vreme ce atragerea populației civile este unul dintre scopurile primordiale în cadrul COIN, capacitățile militare ISR sunt focalizate în această direcție, însă nu trebuie ignorată nici dimensiunea cinetică/capacitatea de lovire a forțelor armate. ISR trebuie să producă informații legate de activități atât fizice, cât și nonfizice, inclusiv comportamente și tare socioculturale, tranzacții financiare, acțiuni în mediul virtual/cyber etc. Prin intermediul ISR trebuie să se asigure înțelegerea mediului de acțiune pentru a fi identificate acele activități care ies din șablon. Informațiile centrate pe activități sunt coroborate și cu alte elemente de geografie umană pentru a asigura¹⁴:

- detecția, localizarea și caracterizarea activităților de interes;
- identificarea și localizarea entităților care desfășoară respectivele activități;
- identificarea și localizarea rețelelor existente între diferitele entități;
- înțelegerea interacțiunilor dintre diferitele rețele;
- elaborarea de modele, scenarii și analize predictive.

De regulă, COIN implică un efort de termen lung, astfel încât, adesea, alocarea resurselor ISR în această direcție nu este realizată la un nivel corespunzător. Prioritatea este îndreptată spre protecția și acțiunile specifice de contraterorism, dar nu trebuie să ne scape faptul că o campanie COIN de succes va aduce cu sine limitarea drastică sau chiar eradicarea amenințării la adresa forței. Conform Strategiei Naționale de Apărare a SUA, operațiile de tip contraterorism „pot limita extremismul termen scurt, însă nu pot fi decisive și nu constituie o strategie viabilă pe termen lung pentru a-l combate”¹⁵.

În concluzie, ISR în cadrul COIN nu este o sarcină facilă și nu poate fi realizat fără o abordare echilibrată, care să asigure atât sprijinul necesar acțiunilor cinetice, cât și sprijinul eforturilor focalizate spre populație, dezvoltarea economiei și administrației locale, asigurarea unui regim de respectare a legii și asigurarea legitimității guvernării locale.

Totodată, în doctrina militară românească este necesară abordarea contrainsurgenței cu aplicabilitate în procesul de instrucție, cu accent pe pregătirea militarilor care urmează să participe la acest gen de operații atât în misiuni individuale, cât și în cadrul unui stat major multinațional, ori ca structură/unitate/comandament special constituit pentru îndeplinirea unei anumite misiuni.

NOTE:

1 JP 1-02 Department of Defense, *Dictionary of Military and Associated Terms*, aprilie 2001 cu amendamente în 2010, www.dtic.mil, accesat la 12.05.2016.

2 FM 3-0 Operations, februarie 2008, www.fas.org, accesat la 10.05.2016.

3 *Military Transformation: Intelligence Surveillance, and Reconnaissance*, ianuarie 2003, www.au.af.mil, accesat la 12.05.2016.

4 FM 3-24 Counterinsurgency, 2006, www.fas.org, accesat la 12.05.2016.

5 AFDD 2-9 Air Force Doctrine Document – Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance Operations, iulie 2007.

6 JP 1-02 Department of Defense, *Dictionary of Military and Associated Terms*, aprilie 2001 cu amendamente în 2010, www.dtic.mil, accesat la 09.05.2016.

7 *US Government Counterinsurgency Guide - United States Interagency Counterinsurgency Initiative*, ianuarie 2009, www.state.gov, accesat la 09.05.2016.

8 JP 1-02 Department of Defense, *Dictionary of Military and Associated Terms*, aprilie 2001 cu amendamente în 2010, www.dtic.mil, accesat la 12.05.2016.

9 FM 3-24.2 *Tactics in counterinsurgency*, 2009, www.fas.org, accesat la 09.05.2016.

10 FM 3-24 *Counterinsurgency*, 2006, disponibil online la: www.fas.org, accesat la: 10.05.2016.

11 AJP 3.4.4 *Allied Joint Doctrine for Counterinsurgency*, noiembrie 2008, www.natolibguides.info, accesat la 08.05.2016.

12 *Report of the Defense Science Board Task Force on Defense Intelligence*, Office of the Under Secretary of Defense for Acquisition, Technology and Logistics, Counterinsurgency (COIN), Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance (ISR) Operations, februarie 2011, www.acq.osd.mil, accesat la 08.05.2016.

13 *Ibidem*, p. 2.

14 *Ibidem*, p. 3.

15 *The National Military Strategy of the United States of America*, 2011, www.defense.gov, accesat la 08.05.2016.

BIBIOGRAFIE

FT5, Manualul operațiilor de contrainsurgență, București, noiembrie 2011.

Revista forțelor terestre anul III, nr. 1 (9), București, 2011.

Revista forțelor terestre anul IV, nr. 1-2 (13-14), București, 2012.

JP 1-02 Department of Defense, *Dictionary of Military and Associated Terms*, Washington DC, 2001.

FM 3-0 Operations, Headquarters Department of the Army, Washington DC, 2008.

US Congressional Research Service, *Military Transformation, Intelligence Surveillance, and Reconnaissance*, 2003.

AFDD 2-9 Air Force Doctrine Document – *Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance Operations*, Washington DC, 2007.

US Government Counterinsurgency Guide – United States Interagency Counterinsurgency Initiative, Washington DC, 2009.

FM 3-24 Counterinsurgency, Headquarters Department of the Army, Washington DC, 2006.

FM 3-24.2 *Tactics in counterinsurgency*, Headquarters Department of the Army, Washington DC, 2009.

AJP 3.4.4 *Allied Joint Doctrine for Counterinsurgency*, Department of the Army, Washington DC, 2011.

The National Military Strategy of the United States of America, Washington DC, 2011.